

Politie-ele bevoegdheid van met het toezicht op de naleving van Gemeentelijke verordeningen belaste Gemeenteambtenaren.

Ingevolge het bepaalde bij artikel 79 lid 1 der Stadsgemeenteordonnantie is de Raad eener Stads-gemeente bevoegd op de overtreding van zijn verordeningen straf te stellen. Voorzoover nagegaan kan worden, is het bij alle Stadsgemeenten regel, dat bij verordeningen, welke strafbepalingen inhouden, leden van het Stadsgemeentepersoneel worden belast met het toezicht op de naleving van deze bepalingen. Nu zijn den laatsten tijd in verscheidene Stadsgemeenten, waaronder Batavia en Pasoeroean, praktische moeilijkheden gerezen omtrent de vraag, of en zoo ja, in hoeverre, bedoelde Gemeenteambtenaren aan de bepalingen, waarbij zij met het toezicht op de naleving van strafverordeningen worden belast, eenige bevoegdheid kunnen ontleenen.

Door den Landrechter te Pasoeroean is onlangs de wettigheid van de in de Gemeenteverordeningen voorkomende bepalingen, waarbij Gemeenteambtenaren worden belast met het toezicht op de naleving van deze verordeningen, ontkend op grond van de overweging, dat de Stadsgemeenten de competentie tot het maken van derdelijke bepalingen niet zouden bezitten. Bedoelde opsporingsbevoegdheid, welke ingevolge artikel 2 ten 4e van het Reglement op de Strafvordering en artikel 1 ten 6e van het Inlandsch Reglement toekomt aan alle beambten en andere personen, in zaken aan hunnen waakzaamheid toevertrouwd, komt volgens den Landrechter te Pasoeroean alleen toe aan beambten en personen, daartoe door het centraal gezag aangewezen. Deze opvatting wordt gegrond op de stelling, dat de Politie uit haren aard in beginsel berust bij het centrale gezag van den Staat, welk beginsel is neergelegd in de artikelen 180 en 181 van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie, welke de positie van den Procureur-Generaal als hoofd van de Politie regelen. Van dit beginsel zou slechts kunnen worden afgeweken bij een wettelijke bepaling, welke voor de Stads-gemeenten hier te lande zou ontbreken in tegenstelling met Nederland, waar een dergelijke bepaling is neergelegd in de Gemeentewet. Volgens genoemden Landrechter heeft alleen bij zijne opvatting zin een bepaling, als voorkomt in Staatsblad 1928, No. 178, hieronder nader te bespreken, welke de mogelijkheid opent om Gemeenteambtenaren in het belang van enkele verordeningen aan te stellen als onbezoldigd politie-beambte.

Naar mijne meening is deze opvatting echter

niet de juiste. In de eerste plaats maken de bovenaangehaalde bepalingen van het Reglement op de Strafvordering en het Inlandsch Reglement geen enkel onderscheid tusschen centrale wetten en wettige verordeningen en die van zelfstandige gemeenschappen, zoodat er geen aanleiding bestaat aan te nemen, dat de Gemeenteraden, welke wettige verordeningen maken, de bevoegdheid zouden missen daarbij tevens zaken aan de waakzaamheid van beambten en andere personen toe te vertrouwen en hun aldus opsporingsbevoegdheid te geven. Daarmede worden zij nog geen ambtenaren van Politie en blijven zij verscheidene aan dezen toekomende bevoegdheden missen. Een bepaling als die van Staatsblad 1926 No. 178 heeft bij deze zienswijze ook wel degelijk betekenis. De opvatting van den Landrechter te Pasoeroean is ook in strijd met de opvatting der Regeering. Bij rondschriften van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 19 Maart 1929 No. 544 bijvoorbeeld maakt de Regeering Haar bezwaren kenbaar tegen bepalingen in verordeningen van zelfstandige gemeenschappen, krachtens welke de aanwijzing van opsporingsambtenaren wordt overgelaten aan de uitvoerende organen der gemeenschappen, aangezien dit bij de verordening zelve moet geschieden. Behalve met een beroep op de rechtszekerheid baseert de Regeering Haar standpunt bovendien op de bepalingen van artikel 2 ten 4e Rv. en 1 ten 6e I. R., welke immers voorschrijven, dat opsporingsambtenaren slechts kunnen worden aangewezen bij wetten of wettige verordeningen, zoodat delegatie aan den Burgemeester of andere uitvoerende organen niet geoorloofd is. Hieruit volgt dus, dat de Regeering het klaarblijkelijk vanzelfsprekend acht, dat bij Gemeentelijke verordeningen opsporingsambtenaren worden aangewezen. Nimmer is dan ook aan Gemeentelijke verordeningen, hetzij vroeger, toen deze alle aan Regeeringsgoedkeuring waren onderworpen, hetzij thans, nu dit slechts met belastingverordeningen het geval is, om bovenbedoelde redenen de goedkeuring der Regeering onthouden.

Mag dus n.b.m. worden aangenomen, dat bij Gemeentelijke verordeningen Gemeenteambtenaren met de opsporing van overtredingen kunnen worden belast, een andere vraag, welke tot verschil van meening aanleiding heeft gegeven, is, hoever deze opsporingsbevoegdheid overeenkomt met die van ambtenaren en beambten van de Algemeene Politie.

Uiteraard is de opsporingsbevoegdheid van bijzondere opsporingsambtenaren slechts beperkt tot de overtredingen van die verordeningen, waarbij zij als opsporingsambtenaren zijn aangewezen, terwijl die van de ambtenaren der Algemeene Politie

zich uitstrekt tot alle overtredingen van wettige verordeningen. De bijzondere opsporingsbevoegdheid is dus „quantitatief” veel beperkter dan de algemeene. Een onbeduidende afwijking hiervan ten gunste van de bijzondere opsporingsambtenaren is wellicht deze, dat zij behoudens een uitdrukkelijke bepaling van het tegendeel niet gebonden zijn aan het territoire, waarvoor de verordeningen, waarbij zij als zoodanig zijn aangewezen, gelden, indien zij zich maar bezighouden met de opsporing van overtredingen van deze verordeningen. Daarentegen valt de Algemeene Politie onder de werking van het besluit van den Gouverneur-Generaal van 11 Maart 1918 (Staatsblad 1918 No. 126), krachtens hetwelk zij slechts in geval van dringende noodzakelijkheid zich buiten de aangewezen standplaats mag begeven.

Ook in andere dan „opsporings”-bevoegdheden staan de bijzondere opsporingsambtenaren ten achter bij de ambtenaren der Algemeene Politie. Onder meer geldt voor de eerstgenoemde niet het besluit van den Gouverneur-Generaal van 11 Maart 1918 (Staatsblad 1918 No. 125), waarbij enkele bijzondere bevoegdheden van de Algemeene Politie zijn geregeld. Deze betreffen onder meer het opruimen van en het aanbrengen van verlichting aan belemmeringen van den openbaren weg, het opvangen van dieren, het verbieden van openbare feestelijkheden en in de belangrijkste plaats de regeling van het verkeer.

Doch ook „qualitatief”, d.w.z. ten aanzien van een tot zijn opsporingscompetentie behorende overtreding heeft de bijzondere opsporingsambtenaar minder verstrekkende bevoegdheid dan een gewone Politieambtenaar. Dit betreft eene aangelegenheid, welke tot voor kort in het algemeen geen moeilijkheden heeft opgeleverd, maar die door de laatste jurisprudentie van de Landrechters te Batavia en te Pasoeroean in eens zoo veel bezwaarlijkheden met zich mede heeft gebracht, dat reeds is aangedrongen op een wettelijke herziening van deze aangelegenheid.

Het betreft hier de procedure voor den Landrechter. Gelijk bekend kan ingevolge artikel 4a van het Landgerechtreglement de Politie ingeval van ontdekking op heeterdaad tegen den overtreder een Landgerechtzaak aanhangig maken, welke volgens de summie procedure berecht zal worden. Bij deze summie procedure kan de oproeping om ter terechtzitting te verschijnen tegelijkertijd met de ontdekking van het strafbare feit geschieden, terwijl de overtreder zelfs onmiddellijk voor den Landrechter kan worden gebracht. Het vervolg der procedure is van eenvoudiger aard en verloopt sneller dan de gewone Landgerechtprocedure. Tot voor kort bestond, althans te Batavia, de gewoonte, dat ook Gemeenteambtenaren, die een overtreder van een Gemeentelijke

verordening, met het toezicht op de naleving waarvan zij waren belast, op heeterdaad betrapten, een dergelijke zaak voor summie behandeling voorbrachten. Onlangs verklaarde de Landrechter echter een zaak, op deze wijze bij het Landgerecht voorgebracht, niet vatbaar voor summie behandeling, aangezien de bevoegdheid tot het summie voortbrengen van zaken, als bedoeld bij artikel 4a van het Landgerechtreglement, alleen toekwam aan ambtenaren en beambten der Algemeene Politie. Deze overweging was gebaseerd op de geschiedenis van de totstandkoming van de betrokken artikelen van het Landgerechtreglement.

Aangezien deze aangelegenheid de Gemeente Batavia reeds eerder aanleiding had gegeven tot een andere beschouwing dan de tot dusver gebruikelijke, was reeds kort te voren aan den Procureur-Generaal verzocht van zijn meening terzake te doen blijken. De Procureur-Generaal bleek de zelfde meening te zijn toegedaan als de Landrechter te Batavia. Deze meening werd als volgt gemotiveerd. Bij onderzoek van de bescheiden, welke hebben geleid tot de totstandkoming van het Koninklijk Besluit van 22 Februari 1917 No. 27 (Indisch Staatsblad 1917 No. 323) is n. l. gebleken, dat het eerste ontwerp van artikel 4a van het Landgerechtreglement aanving met de woorden: „Ingeval van betrapping op heeterdaad zal de ambtenaar of de beambte, die het plegen van de overtreding heeft geconstateerd, . . .”.

De woorden „ambtenaar of beambte” werden vóór het ontwerp het Departement van Justitie verliet, vervangen door de woorden: „Inlandsche of Europeesche ambtenaar of beambte van de politie”, waarna het artikel zijn huidige redactie kreeg. De Procureur-Generaal is van oordeel, (en zijn meening wordt gedeeld door den Directeur van Justitie), dat uit het feit, dat aan de oorspronkelijke redactie de woorden „van de politie” zijn toegevoegd, valt af te leiden, dat destijds de bedoeling heeft voorgezet om de zoogenaamde bijzondere opsporingsambtenaren, die naar zijne meening noch technisch, noch naar het spraakgebruik als „ambtenaren of beambten van politie” zijn aan te merken, uit te sluiten. Deze meening vindt ook steun in het toelichtend schrijven, waarbij de toenmalige Directeur van Justitie, Mr. Cordes, het ontwerp van een nieuwe eerste titel A van het Landgerechtreglement der Regeering aanbod.

Nu echter bij de behandeling van dit ontwerp de onderhavige vraag niet in het bijzonder ter sprake is gebracht en aldus geen afdoende zekerheid is verkregen, heeft de Procureur-Generaal zich tot de Regeering gewend met het verzoek om door een wettelijke voorziening terzake allen mogelijk bestaanden twijfel uit te sluiten, zoodat uit de bewoordingen van het betreffende artikel zelf duidelijk blijke, bij de welke ambtenaren de boven-

bedoelde bevoegdheid berust.

De door den Procureur-Generaal aangevoerde argumenten komen mij voldoende sterk voor om zijne meening te kunnen deelen en ik acht den op dit punt bestaanden twijfel niet groot genoeg om de juistheid van het vonnis van den Landrechter te Batavia te ontkennen. Ten aanzien van de bevoegdheid om zaken bij het Landgerecht voor een „summiere” behandeling voor te dragen staan n.b.m. de bijzondere opsporingsambtenaren in „qualitative” bevoegdheid bij de ambtenaren en beambten der Algemeene Politie ten achter.

Al wordt de meening van den Landrechter te Batavia door mij gedeeld, de gevolgen van deze jurisprudentie zijn echter naar mijn oordeel voor de Gemeente zeer bezwaarlijk en een eventuele inwilliging van het verzoek van den Procureur-Generaal om den mogelijk bestaanden twijfel uit te sluiten en den naar alle waarschijnlijkheid bestaanden toestand te bestendigen zou dezen ongewenschten toestand doen voortduren. Werd namelijk tot voor kort den Gemeenteambtenaren bij ontdekking op heeterdaad toegestaan om den overtreders van Gemeentelijke verordeningen tegelijkertijd aan te zeggen, op welken dag zij voor het Landgerecht moesten verschijnen, thans strekt hun bevoegdheid zich slechts zoo ver uit, dat zij van de overtreding proces-verbaal kunnen opmaken, doch voor een nadere oproeping de hulp van de politie moeten inroepen, waardoor het tijd kan duren, voordat de zaak behandeld wordt. Waar een snelle rechtspraak in eenvoudige zaken op het publiek belangrijk meer indruk maken dan een, waarbij tusschen de overtreding en het vonnis weken, zelfs maanden verlopen, en de eerste dus een grootere preventieve werking heeft, moeten de Gemeenten noodzakelijk de na-deelen ondervinden van het feit, dat haar ambtenaren de bevoegdheid missen zaken summier voor te brengen. Hierbij zij nog gezwezen van de meerdere administratieve besommingen, welke dit stelsel met zich brengt.

Het komt mij dan ook zeer wenschelijk voor, dat Gemeentelijke opsporingsambtenaren uitgebreidere bevoegdheid op dit gebied verkrijgen, welke wenschelijkheid bovendien haar grondslag vindt in het feit, dat de practijk heeft uitgewezen, dat de overtredingen van specifiek Gemeentelijke bepalingen niet door de ambtenaren der Algemeene Politie, doch door Gemeenteambtenaren wordt geconstateerd, welke laatste echter in hun opsporingsbevoegdheid de bovengenoemde belemmeringen ondervinden. Het is trouwens zeer begrijpelijk, dat overtredingen op een bijzonder gemeentelijk terrein beter geconstateerd kunnen worden door de op dat gebied deskundige Gemeenteambtenaren dan door de Algemeene Politie, wier bemoeiingen zich over het algemeen niet tot dat gebied zullen

uitstrekken. En overtreding bijvoorbeeld van een bepaling, waarbij een zekere samenstelling van melk wordt voorgeschreven, kan allicht beter worden geconstateerd door een technisch Gemeenteambtenaar dan door een politieagent.

Tegen de toekening van volledige politioneele bevoegdheid, natuurlijk enkel ten aanzien van overtreding van aan hun waakzaamheid toevertrouwde verordeningen, aan niet politioneel-geschoolde ambtenaren is wel eens het bezwaar aangevoerd, dat op dit terrein in het bijzonder ondeskundigheid gewerd dient te worden. Dit bezwaar kan bij de laatste opvatting van de rechtspraak niet gelden, aangezien immers thans voor de oproeping der overtreders in door Gemeenteambtenaren geconstateerde gevallen de mérites daarvan door de Politie of den Landrechter beoordeeld kunnen worden. Inderdaad kan worden toegegeven, dat op het gebied van opsporing van strafbare feiten ondeskundigheid zeer zeker ongewenscht is, doch bovengenoemd bezwaar zou door mij slechts onderschreven kunnen worden, indien door de Gemeente personen als opsporingsambtenaar zouden worden aangewezen, waarvan de deskundigheid op hun gebied inderdaad geringer was dan die van den gemiddelden ambtenaar of beampte van de Algemeene Politie. Waar echter in het algemeen thans reeds bij Gemeenteverordeningen de opsporingsbevoegdheid slechts wordt toegekend aan hogere ambtenaren, welke vrijwel zonder uitzondering niet alleen over meerdere deskundigheid op hun gebied, doch over meer algemeene capaciteiten zullen beschikken dan de gemiddelde Inlandsche politiebeampte, bestaat er naar mijne meening geen voldoende reden om dezen Gemeenteambtenaren op grond van hun gepretendeerde minder deskundigheid bepaalde bevoegdheden te onttrekken. Ook de centrale wetgever heeft de gemeenteambtenaren niet zoo ondeskundig geacht, of aan verscheidene hunner werd opsporingsbevoegdheid toegekend ten aanzien van overtreding van de Centrale Motorvoertuigenbelastingordonnantie Java en Madoera 1933, de Wegverkeersordonnantie en de Wegverkeersverordening.

Ter tegemoetkoming aan eventuele bezwaren tegen de „ondeskundigheid” van Gemeenteambtenaren op dit gebied, zouden bepaalde eischen kunnen worden gesteld, waaraan de door de Gemeenten aangewezen opsporingsambtenaren zouden moeten voldoen, iets waartegen de Gemeenten wel weinig bezwaren zullen hebben.

Als een ander bezwaar tegen de toekening van volledige politioneele bevoegdheid is aangevoerd, dat de ambtenaren der Algemeene Politie, al is hun eigen deskundigheid misschien niet zoo groot, in ieder geval staan onder de ook op strafrechtelijk gebied behoorlijk onderlegde hogere ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, daar

zij immers ondergeschikt zijn aan de Residenten. Daartegenover staan de Gemeenteambtenaren, ook wat hun politionele bevoegdheid betreft, hiërarchisch onder den Burgemeester of het College van Burgemeester en Wethouders, die immers krachtens het bepaalde bij artikel 86 der Stads-gemeenteordonnantie belast zijn met de uitvoering van de besluiten, dus ook van de verordeningen van den Raad. Van dezen kan een dergelijke juridische kennis niet verwacht worden. In de eerste plaats moge worden opgemerkt, dat dit bezwaar vrij gezocht voorkomt, omdat in de meestal vrij eenvoudige gevallen van overtreding van gemeenteverordeningen noch de Resident, noch een der andere hogere ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur geraadpleegd zal worden. Voorts moge ten aanzien van de deskundigheid op speciaal Gemeentelijk terrein worden verwezen naar bovenstaande beschouwingen. Tenslotte zijn de overtredingen van Gemeenteverordeningen meestal juridisch zoo eenvoudig, dat ook niet juridisch geschoolde en overigens behoorlijk algemeen ontwikkelde personen daaromtrent een alleszins voldoende oordeel kunnen hebben.

Behalve de door mij voorgestane wijziging van artikel 4a van het Landgerechreglement in den bovenaangegeven zin, is het ook op andere wijze mogelijk, dat Gemeenteambtenaren uitgebreidere bevoegdheden krijgen dan tot dusver, welke oplossing bovendien tegemoetkomt aan het laatstvermelde bezwaar, hetwelk was gericht tegen het bestaan van opzingsambtenaren, welke hiërarchisch niet onder den Resident staan. Deze oplossing zal gevonden moeten worden in de uitbreiding van de bij de ordonnantie van 23 Mei 1928 (Staatsblad 1928 No. 178) aan de Residentie-Afdeelingshoofd toegekende bevoegdheid tot het aanstellen van Gemeenteambtenaren als onbezoldigd politiepersoneel. Krachtens de tegenwoordige bepalingen kan deze aanstelling slechts geschieden in het belang van de naleving van pasarverordeningen vastgesteld door de raden der op den voet van artikel 121 der Indische Staatsregeling aangewezen zelfstandige gemeenschappen, alsmede van de verordeningen op het gebruik van de wegen in beheer bij bovenbedoelde raden. Deze bevoegdheid tot aanstelling van onbezoldigd politiepersoneel zou uitgebreid kunnen worden tot een aanstelling in het belang van alle Gemeenteverordeningen, waardoor het door mij wenschelijk geachte doel eveneens wordt bereikt.

Eenigen tijd geleden is door de Stads-gemeente Batavia aan de Regeering het verzoek gedaan om een uitbreiding van de politionele bevoegdheid van Gemeenteambtenaren op de bovenaangeduide wijzen mogelijk te maken. Ten aanzien van dit verzoek is door de Regeering nog geen beslissing genomen. Binnenkort zal echter omtrent

de wenschelijkheid van deze uitbreiding, welke naar het mij voorkomt wel door alle Stads-gemeenten en andere zelfstandige gemeenschappen — voor wie dit artikel, al wordt dan meestentijds gesproken van Stads-gemeenten, uiteraard even goed geldt — voorgestaan zal worden, een beslissing der Regeering worden verkregen, welke, naar gehoopt wordt, niet alleen den bestaanden twijfel op dit gebied zal wegnemen, doch dit zal doen in een voor de zelfstandige gemeenschappen gunstigen zin.

Mr. J. G. KIST.

Batavia, 20 October 1933.

De autonomie bedreigd!

Stel U gerust, waarde lezer. Deze alarmkreet geldt niet de autonomie der Indische instellingen van lokaal zelfbestuur. Zij wordt hier in Nederland geslaakt naar aanleiding van de voornemens der Regeering inzake verscherping van het Rijks-toezicht op de financiën der gemeenten.

Maar — voorbeelden trekken. Het is dus best mogelijk dat de in Nederland tengevolge van den crisistoestand noodig geachte beperkingen van de gemeentelijke zelfstandigheid voor Indië een welkome aanleiding zullen zijn om ook daar in het belang van 's Lands schatkist de teugels van het oppertoezicht in locale (vooral financieele) aangelegenheden strakker aan te halen.

Nu staan de Indische „locale gebiedsdeelen” er bij lange na niet zoo slecht voor als vele Nederlandsche gemeenten. Dit komt in de eerste plaats door het meer beperkte arbeidsveld der Indische locale gemeenschappen en de grootere elasticiteit harer budgetten, maar bovenal — door het ontbreken d.t.l. van de noodzaak tot ondersteuning van werkloozen op groote schaal.

Zeker, ook de Indische stadsgemeenten dienen zich geleidelijk stijgende uitgaven te getroosten ten behoeve van steunverleening aan de slachtoffers der werloosheid, maar deze bedragen verzinken in het niet tegenover de ontstellende sommen, die in Nederland tot dit doel moeten worden op zij gelegd.

Ter illustratie enkele sprekende cijfers.

In Nederland wordt de ondersteuning van werkloozen niet, zooals in Indië, aan het particulier initiatief overgelaten met steun van het Land, doch is het juist andersom. De steunverleening is hier in groote hoofdzaak *overheidszorg*; zij wordt bekostigd uit de publieke middelen, d.w.z. van Rijk en gemeenten.

Zoo hebben het Rijk en de gemeenten in 1932 uitgegeven aan steun, werkverschaffing en werkloosheidskassen: f 120 miljoen. Voor 1933 zal het

— zooals Minister Slotemaker de Bruine juist in de Tweede Kamer mededeelde — ruim f 140 miljoen worden, ongerekend nog de gewone uitgaven krachtens de Armenwet en f 1 miljoen voor het Nationaal Crisis Comité. Dus alles bijeen een bedrag, uitmakende het totaal der bezoldigingen van alle Indische landsdienaren over een jaar!

Van dit bedrag komt rond f 80 miljoen voor rekening van het Rijk en f 60 miljoen voor rekening der gemeenten. Een stad als Rotterdam gaf in Januari 1933 *per week* uit: f 358.644, Amsterdam in Juli 1933 eveneens *per week* f 379.000. Wanneer men daarnaast legt de cijfers van 1930 en 1931, toen onderscheidenlijk Rotterdam over hetzelfde tijdvak uitgaven f 42.588 en f 101.000, dan is het niet te verwonderen dat er thans vele gemeenten zijn, die onder den last der steunmaatregelen dreigen te bezwijken. Vooral wanneer (zooals in Amsterdam) niet tijdig de tering naar de nering werd gezet.

Het gevolg is, dat het Rijk te hulp moet snellen, hetgeen dan ook is geschied. Maar — het Rijk heeft zelf de grootste moeite om de eindjes bijeen te brengen en is niet van zins om meer bij te passen, dan strikt noodzakelijk is. Het eischt dan ook van de gemeenten bij de regeling der uitkeeringen en ook overigens bij de inrichting der gemeentelijke begrotingen dezelfde uiterste zuinigheid, dezelfde minutieuze overweging van de financiële mogelijkheden als thans bij den opzet der Rijksbegroting toegepast werden.

Gij voelt het, hier ligt een verraderlijke klem voor de gemeentelijke autonomie. Misschien meer in theorie dan in de praktijk. Dat zal moeten worden afgewacht.

Maar allentwegen is men reeds bij voorbaat tegen de wetsontwerpen der Regeering, beoogende besnoeiing van de uitkeeringen aan de gemeenten uit de (Rijks)gemeente fondsbelasting en hulp (onder bepaalde voorwaarden) aan noodlijdende gemeenten, in het geweer gekomen. Het hoogste goed — zooals Oppenheim zegt — der lokale zelfbesturen, de autonomie, kwam in gevaar.

De Vereeniging van liberale leden van gemeenteraden, op 14 October jl. bijeen, was te dezen opzichte al zeer somber gestemd. Sommigen zagen in het geheel geen perspectief meer voor de gemeente als zelfstandige eenheid d.w.z. als eenheid, die baas is in eigen huis, zelf over haar wel en wee kan beschikken en zelf de wegen kan zoeken en aangeven, waarlangs zij de belangen harer samenstellende deelen zal dienen. Men sprak van het historisch verloop of liever van het historisch verloop der autonomie.

Het zelfbestuur, in den zin van het geregeerd worden door eigen gekozen plaatselijke gezaghebbers, is weliswaar nog steeds de vorm waarin het gemeentebestuur wordt gevoerd, doch

— vroeg men zich af — wat is er in dezen tijd nog overgebleven van het zelfbeschikkingsrecht der gemeentebesturen?

Toegegeven werd, dat de remmende invloed van hogere organen op te groote vooruitstrevendheid van gemeentebesturen vaak heilzaam heeft gewerkt. De ervaring heeft wel geleerd, dat de gemeentelijke autonomie niet in absoluten zin mag worden vereerd als een leuze, als een heilig huisje, waaraan in geen geval mag worden geraakt.

Doch iedere gemeente heeft eigen behoeften in locale sfeer. En wie zal deze beter kunnen beoordeelen, beter kunnen verzorgen dan het locale bestuur? Iedere poging van den rijkswetgever om de gemeenten ten aanzien van de verhouding harer inkomsten en uitgaven, haar draagkracht en hetgeen zij noodig hebben, over één kam te scheeren, moet dus wel uitloopen op een fiasco, zoo meende althans de liberale woordvoerder op deze bijeenkomst.

Voorts werd als ernstige grief aangevoerd, dat de Regeering thans wel de medewerking van den wetgever vraagt om pressie te kunnen uitoefenen op de gemeentebesturen ter beperking der gemeentelijke uitgaven, doch verzuimt rekening te houden met de talrijke dure, vaak onnoodige verplichtingen, welke door dienzelfden wetgever in allerlei sociale wetten aan de gemeentebesturen zijn opgelegd.

Op de details van deze zaken behoef ik verder niet in te gaan. Voor Indië is slechts van belang de algemeene kant van dezen strijd: eenerzijds het streven der Regeering naar een krachtiger centraal gezag en eenheid van beginselen in den overheidsdienst, anderzijds de vrees van de locale machtbehebbers en voorstanders van gemeentelijke autonomie, dat de Regering met een beroep op het „aux grands maux les grands remèdes” niet zal schromen maatregelen door te voeren, die de financiële autonomie der gemeenten goeddeels illusoir zullen maken.

Intusschen is het pleit al vrijwel beslecht. Met de ongewone voortvarendheid en openhartigheid, die dit Nederlandsche crisis kabinet kenmerken, heeft ook de Minister van Binnenlandsche Zaken gereageerd op de protesten tegen de ingezonden wetsontwerpen, en wel in eene tot de colleges van Gedeputeerde Staten gerichte, zeer scherpe nota. Aangezien dit belangrijke staatsstuk t.a.v. de richtlijnen der Regeering aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat en die richtlijnen ook voor Indië waarde zullen hebben, laat ik de belangrijkste gedeelten uit den brief hieronder volgen.

„Wanneer het wetsontwerp, betreffende den steun aan noodlijdende gemeenten tot wet zal worden verheven, is de regeering voornemens zich omtrent de wijze van uitvoering nader tot de

colleges van Gedeputeerde Staten te richten. Zonder daarop vooruit te loopen, wensch ik" — aldus Minister De Wilde — „het volgende onder uw aandacht te brengen."

„De ernstige tijdsomstandigheden maken bijzondere waakzaamheid ten aanzien van de financiën van alle publieke lichamen tot onafwijsbare noodzakelijkheid. In het bijzonder geldt dit wel voor de financiën der gemeenten, die tezamen een zeer belangrijk gedeelte der publieke financiën vormen."

„De beginselen, ten aanzien van het rijksbudget in deze zorgvolle tijden met zware opofferingen volgehouden, behooren voor elk gemeentebestuur richtsnoer voor het financieele beleid te zijn. Derhalve behoort zorg voor het met gewone middelen sluitende budget, het beleid van het gemeentebestuur op elk gebied van zijn werkzaamheid te beheerschen."

„Dat deze verantwoordelijke taak, in deze tijdsomstandigheden aan de gemeenten op te leggen, verkeerd wordt begrepen wanneer zij een tijdelijk evenwicht op hun begrootingen bewerken door de lasten van het heden naar de toekomst te verschuiven, behoeft niet te worden betoogd. Dit verderfelijke systeem moet scherp worden veroordeeld. Doch ook het aanspreken van reserves, in het verleden gevolgd, leidt tot een absolute verarming, welke te voorkomen eveneens een eerste plicht der bestuurders is. Ook daartegen past het scherp stelling te nemen, zoolang niet alle middelen zijn aangewend om de gewone inkomsten op te voeren en de gewone uitgaven te verlagen."

„Verschillende gemeentebesturen schijnen van den ernst van het tijdsgewricht nog steeds niet doordrongen te zijn en voeren een financieel beleid, waaraan de aangegeven beginselen niet ten grondslag liggen. Een sterke breidel is hier noodig, wil niet het rijk in zijn onderdeelen ondermijnd worden."

„De Colleges van Gedeputeerde Staten moeten worden beschouwd als de natuurlijke toezichthouders op de gestie van de gemeentebesturen in den ruimsten zin; zij hebben in den loop der jaren een schat van locale kennis vergaderd, die niet dan ten nadeele van het algemeen belang zou kunnen worden uitgeschakeld."

„Deze zaakkennis moet worden benut en daarom moet het toezicht van Gedeputeerde Staten uitgangspunt blijven, ook voor een ruimere mate van toezicht. Het is echter een eisch van dezen tijd, dien ik uw college met nadruk moet voorhouden, dat het toezicht wordt uitgeoefend met den onwrikbaren wil er voor te maken, dat de financieele gestie der gemeentebesturen gezond zij, en worde gedragen door een juiste overweging van wat het gemeenschapsbelang eischt."

„Met ernst vraag ik uw college zijn volle kracht

ten deze in te zetten in het belang niet alleen van de gemeenten in uw gewest, maar in dat van het geheel land".

„Niet uitgesloten is, dat bij uw college de vol-doening aan bovenstaand beroep op uw medewerking stuit op het bezwaar, dat het financieele toezicht, aan de colleges van Gedeputeerde Staten opgedragen, gezien de historie, in dezen beperkt is en zich niet tot de gestie der gemeente als zoodanig kan uitstrekken. De meening te dezer zake eerbiedigende, veroorloof ik mij daartegenover te wijzen op de veranderde omstandigheden sedert den tijd, waarin bovengenoemde meening kon postvatten. Deze omstandigheden kunnen eischen, dat begrippen welke welhaast als vaststaande konden worden aangenomen, van inhoud en grenzen veranderen, willen zij niet de normale ontwikkeling in den weg staan.

„Van rechtsonzekerheid kan niet worden gesproken, zoolang de vrijheid, welke de formule der wet laat, wordt aangewend in het algemeen belang, en gelijktijdig tegenover ieder object der wet komt. In dit licht gezien zal het mogelijk zijn aan de toeziende taak, uw college bij de wet opgedragen, meegaande met wat de tijd eischt, zoo noodig uitbreiding te geven".

„Ik moge er in dit verband op wijzen, dat, gelijk uw college heeft kunnen waarnemen, ook bij de uitspraken naar aanleiding van beroepen van gemeentebesturen een ruimer opvatting wordt voorgestaan t.a.v. de bemoeiing van uw college met de gestie der gemeenten. In deze richting kan, in samenwerking tusschen Regeering en uw college, veel worden bereikt, dat in wezen zal bijdragen tot behoud en versterking van de zelfstandigheid der gemeenten, hoezeer oogenschijnlijk uitvoeriger bemoeiing door toeziende instanties op beperking daarvan moge gelijken. Men onderscheide tusschen zelfstandigheid als kern van staatsrechtelijk leven en zelfstandigheid, zich manifesterend in elk concreet besluit".

„Ter verdediging van de eerste moet de tweede soms worden ingeperkt, althans onder zorgvuldig toezicht geplaatst. Hierin zien op het oogenblik Rijk en Provincie een nieuwe, gemeenschappelijke taak, waartoe ik in volle medewerking inroep".

* *

Tot zoover de Minister van Binnenlandsche Zaken.

De koerswijziging is duidelijk aangegeven. De Regeering roept Gedeputeerde Staten op om zich niet door „tot dusver welhaast als vaststaande aangenomen begrippen" (omtrent autonomie) te doen weerhouden om de saneering der gemeentelijke financiën op de basis der Rijksbegrooting ter hand te nemen! Dit riekt bepaald naar „gelijk-schakeling" (vergeef mij dit afschuwelijke woord).

Het is voor de gemeentelijke autonomie een bittere pil! Maar het baas zijn in eigen huis verdient van de leiders een juist besef van hun verantwoordelijkheid. Daaraan heeft het, zelfs in Amsterdam, ernstig ontbroken. Zoodat een onbevooroordeeld toeschouwer het krasse optreden der Regeering wel moet billijken.

Nog op ander gebied achtte de Regeering verscherping van het Rijkstoezicht en beperking van de gemeentelijke zelfstandigheid noodzakelijk, nl. ten aanzien van de regeling van de bezoldigingen van het gemeentepersoneel. Wanneer wij ons in herinnering brengen de wanhopige pogingen van de Indische Regeering om meer eenheid te brengen in de salariering van het Landspersoneel en die van de locale ambtenaren, is het interessant om na te gaan op welke wijze men hier in Nederland dit epineuze vraagstuk denkt op te lossen. Hierover dan een volgende maal.

24 October 1933.

ROMBACH.

UIT DEN VOLKSRAAD.

Wijziging instellingsordonnantie Provincie West-Java.

Bij Regeeringsbesluit van 19 October No. 4 is vastgesteld een ordonnantie tot wijziging van de instellingsordonnantie van de provincie West-Java, waarbij het aantal der door verkiezing aan te wijzen leden van den provincialen raad van West-Java, behooren tot de groep der onderdanen-Nederlanders, van 11 op 12 is gebracht.

De toelichtende memorie, welke het ontwerp van bedoelde ordonnantie bij de aanbieding aan den Volksraad heeft vergezeld, laten wij hieronder volgen:

Bij de behandeling van de eerste aanvullende begroting van Nederlandsch-Indië voor het jaar 1930 werd naar aanleiding van de door het lid van den Volksraad, den heer Beets, bepleite wenschelijkheid om de verhouding tusschen het aantal verkozen en benoemde leden onderdanen-Nederlanders van den provincialen raad van West-Java in overeenstemming te brengen met de te dien aanzien voor de provinciale raden van Oost- en Midden-Java vastgestelde verhouding, door de Regeering geantwoord, dat het in de bedoeling lag de voor laatstgenoemde colleges geldende verhoudingscijfers ook voor den provincialen raad van West-Java in te voeren (Hand. Volkraad — 2de gewone zitting 1929 — 1930 — blz. 1822 en 2073).

Deze eenige jaren geleden gedane toezegging was aanvankelijk aan de aandacht ontsnapt en kwam eerst onlangs weer aan de orde in verband

met de aanstaande verkiezingen voor den provincialen raad van West-Java.

Van de 30 leden onderdanen-Nederlanders van den provincialen raad van Oost-Java worden er nl. 18 door verkiezing en 12 door benoeming aangewezen, terwijl er van de 23 leden onderdanen-Nederlanders van den provincialen raad van Midden-Java 14 worden verkozen en 9 benoemd. Is voor deze colleges derhalve de verhouding tusschen het aantal verkozen en benoemde Nederlandsche leden 3: 2, van de 20 leden onderdanen-Nederlanders van den provincialen raad van West-Java worden er 11 verkozen en 9 benoemd.

Indien ook voor den provincialen raad van West-Java een verhouding van 3: 2 wordt ingevoerd, dient het getal der door verkiezing en door benoeming aan te wijzen leden onderdanen-Nederlanders onderscheidelijk op 12 en 8 te worden vastgesteld.

Een daartoe strekkend voorstel is vervat in de hiernevensgaande ontwerp-ordonnantie.

Daar de verkiezingen voor den provincialen raad van West-Java in de maand October a.s. met de candidaatstelling op den 6den dier maand (Vgl. art. 4 der Java-Provincie-Kiesordonnantie) aanvangen, zou het gewenscht zijn vóór dat tijdstip de bovenvermelde wijziging der instellingsordonnantie tot stand te brengen en in werking te doen treden. Onder de gegeven omstandigheden en omdat dadelijk na sluiting van de eerste gewone zitting als regel geen spoedeischede onderwerpen worden aangeboden blijkt het echter niet mogelijk bedoelde wijziging nog vóór den dag der candidaatstelling door te voeren.

Er bestaat echter geen overwegend bezwaar tegen, dat de candidaatstelling nog geschiedt op den voet van de bestaande zetelverhouding, mits tijdig vóór den dag der stemming de wijziging in de verhouding tusschen het aantal verkozen en benoemde leden onderdanen-Nederlanders zal zijn tot stand gekomen. Krachtens artikel 5 lid 1 der Java-Provincie-Kiesordonnantie mag immers elke opgave van candidaten maximaal tweemaal het aan der door verkiezing te vervullen plaatsen bevatten, zoodat op den voet van de geldende verhouding een opgave voor de groep onderdanen-Nederlanders 22 candidaten mag inhouden.

Dit maximum is dus ruim gesteld, terwijl het in de praktijk bijna niet voorkomt, dat een opgave dit maximum aantal inhoudt. Neemt men dit in aanmerking, dan levert het voor de verkiezingen geen bezwaar op, indien de beoogde vermeerdering van het aantal door verkiezing te vervullen zetels van de groep der onderdanen-Nederlanders met één zetel eerst na de candidaatstelling, doch voor de stemming wordt vastgesteld.

Gedifferentieerde opcentenheffing ten behoeve van de zelfstandige gemeenschappen vervangen door een uniforme heffing.

Uit het afdeelvingsverslag Begroting 1933/4 nemen wij het volgende over:

Gevraagd werd, om welke reden de Regeering voornemens is, de gedifferentieerde opcentenheffing ten behoeve van de zelfstandige gemeenschappen te vervangen door een uniforme heffing. Betoogd werd, dat een uniforme heffing voor de minst draagkrachtigen te zwaar is, opcenten oplegt aan velen, die thans daarvan zijn vrijgesteld, voor anderen de opcenten aanmerkelijk verhoogt en ten slotte slechts aan de thans hoogst aangeslagenen voordeel brengt. Voorzoover de reden van de voorgenomen wijziging van het opcententarif mocht liggen in de administratieve moeilijkheden, aan een gedifferentieerd tarief verbonden, kon men die niet als doorslaggevend beschouwen.

De Regeering antwoordde hierop als volgt:

Tegen gedifferentieerde opcentenheffing op de Landsinkomstenbelasting ten behoeve van de zelfstandige gemeenschappen bestaat het bezwaar, dat de autonome ressorten door hun opcentenpolitiek wijziging kunnen brengen in de verdeling van den belastingdruk, zooals die in de betrokken Landsheffing is neergelegd. Aan dat bezwaar ontkomt men bij een uniforme opcentenheffing.

DECENTRALIANA.

Steunverleening aan de nationale industrie.

Onder dagteekening van 24 Augustus jl., nr. 74, richtte het Hoofd van den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, het volgende rondschriven tot de besturen der autonome gebiedsdeelen:

Met terugzicht naar het Regeeringsrondschriven No. 321/B dd. 4 Februari 1932, waarbij aan locale ressorten en andere autonome gemeenschappen, zelfbesturen en landschappen werd medegedeeld, dat in onbeperkte mate de gelegenheid werd opengesteld om gebruik te maken van de bemiddeling van den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, voor al zulke aanschaffingen welke liggen binnen het kader van de ten behoeve van de Landsdiensten en bedrijven verrichte aanschaffingen, heb ik de eer Uw College mede te deelen, dat de Regeering thans te dezer zake een nadere beslissing heeft genomen, zulks in verband met de noodzakelijkheid om in deze moeilijke tijden de Nationale Nijverheid een zoo groot mogelijken steun te kunnen verleen.

Waar de ongunst der tijden steeds zwaarder op de begrotingen der zelfstandige gemeenschappen

drukt, en voor steun aan de nationale nijverheid daarop weinig of geen fondsen meer beschikbaar zijn, heeft de Regeering beslist, zulks in tegenstelling met het bepaalde in een vroeger Regeeringsrondschriven, dat bij alle aanschaffingen, welke door den I. C. A. ten behoeve van zelfstandige gemeenschappen geschieden, de eventuele meerdere kosten, welke ontstaan door het geven van een voorkeur aan het product van Indischen oorsprong, ten laste zullen worden gebracht van de Indische begroting voor 1933.

Door dezen maatregel, welke voor alle autonome gemeenschappen den weg opent om de verschillende takken der Indische nijverheid daadwerkelijk te steunen, zal het dus mogelijk worden de vervaardiging van meerdere artikelen, welke hier te lande in de gewenschte kwaliteit kunnen worden aangemaakt, op grootere schaal te doen geschieden, waardoor, naar wordt verwacht, een belangrijke verruiming van werkgelegenheid zal ontstaan.

De voorwaarden, waaronder de aanschaffing geschiedt, zijn in de bijlage dezes opgenomen, terwijl in punt 2 A van die bijlage een overzicht wordt gegeven van die artikelen, welke de Nationale Industrie vervaardigt en voor welke aanschaffing de I. C. A. zijn bemiddeling kan verleen.

Uwe aanvragen tot aanschaffing dezer artikelen worden zeer gaarne tegemoet gezien.

Waar overigens het reeds eerder genoemde Regeeringsrondschriven geheel van kracht blijft, worden ook voor de andere in de bijlage genoemde artikelen Uwe aanvragen ingewacht.

De hierboven genoemde regeling geldt voorloopig voor den tijd van 6 maanden, dus tot ultimo Januari 1934; in hoeverre zij na dien datum zal worden gecontinueerd, wordt U nader bericht.

Nadere bestudeering van het vraagstuk der opheffing van de kleine gemeenten.

Naar het *Bat. Nbl.* vernam, zal de vraag of het wenschelijk moet worden geacht, over te gaan tot opheffing der kleine gemeenten, nader in studie worden genomen.

Het ligt in de bedoeling dat Mr. de Loos, rechterlijk ambtenaar op wachtgeld, ter beschikking van den Adviseur voor de Decentralisatie zal worden gesteld, die hem enkele opdrachten zal verstrekken, waarvan de voornaamste is, rapport uit te brengen over het vraagstuk der kleine gemeenten.

Mr. de Loos zal daarbij acht hebben te slaan op alle kanten der zaak, zoowel op de financieele en economische als de politieke.

Zijn opdracht zal echter niet tot basis hebben de van sommige zijden geuite suggestie dat alle gemeenten in Indië, op de zeven of acht grootste na, wel kunnen verdwijnen.

Mr. de Loos zal zich hebben te beperken tot het uitbrengen van een advies omtrent het lot van

de zes kleinste gemeenten op Java. Het Batavia-sche blad meent te weten dat hieronder dienen te worden verstaan Tegal, Blitar, Salatiga, Modjokerto, Probolinggo en Pasoeroean.

Aan de Locomotief ontleenen wij ter zake nog het volgende:

In aansluiting op onze berichten betreffende de suggestie om over te gaan tot opheffing van kleine gemeenten, waarvan de plannen dan zouden moeten zijn doorgevoerd voor 1935, vernemen wij nader dat bij de uitwerking van deze suggestie zal worden uitgegaan van de idee, op Java slechts zes gemeenten zelfstandig te laten, te weten Batavia, Semarang, Soerabaja, Bandoeng, Buitenzorg en Malang. Op Celebes zou Makasser zelfstandige gemeente blijven, op Sumatra Palembang, Padang en Medan. Dit alles is echter nog in zeer voorloopige overweging.

Reorganisatie bij het B. B.

Naar het „Nieuws” meldt, heeft Prof. Dr. J. H. A. Logemann, Hoogleraar in het staatsrecht aan de Rechtshoogeschool te Batavia, in opdracht van de Regeering een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheden van een doelmatiger arbeidsverdeling bij den bestuursdienst, speciaal in verband met de uitvoering der plannen tot verdere overdracht van centrale Overheidszorg op autonome gebiedsdeelen. Prof. Logemann heeft reeds een voorloopig rapport ingediend en als gevolg hiervan is assistent-resident G. Schwencke bij wijze van proef met een dubbele taak op het gouverneurskantoor van West-Java geplaatst; hij is zoowel referendaris als ambtenaar voor agrarische zaken. Indien de proefneming slaagt, zal zij ook over de andere gewesten worden uitgebreid met de bedoeling, het Kantoor voor Agrarische Zaken op het departement B. B. aldus overbodig te maken en dientengevolge voor opheffing in aanmerking te brengen.

Tewerkstelling afgestudeerden der Technische Hoogeschool te Bandoeng als volontair.

De Adviseur voor de Decentralisatie heeft bij schrijven van 11 September 1933, No. Dec. 73a/1/22 aan de Voorzitters der autonome raden een afschrift aangeboden van een tot hem gericht schrijven van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst inzake de tewerkstelling van afgestudeerden der Technische Hoogeschool te Bandoeng als volontair en voegt daaraan toe de uitnoodiging om wanneer zich een geschikte gelegenheid voordoet tot plaatsing van een volontair, met de belangen van genoemde afgestudeerden rekening te willen houden.

Het schrijven van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst luidde als volgt:

Met verwijzing naar Uw schrijven van 16 December a. p. No. Dec. 73a/1/22 heb ik de eer UHoogEdelGestrenge mede te deelen, dat blijkens

het omslagvel van de Algemeene Secretarie van 29 Juli j. l. volgno. 20376, de Regeering een gunstige beschikking heeft genomen op het dezerzijdsch voorstel om de gelegenheid te openen, afgestudeerden der Technische Hoogeschool te Bandoeng, aan wie het tengevolge van de crisis niet is mogen gelukken een werkkring te vinden, als volontair bij openbare diensten, die zich het best daartoe leenen, te werk te stellen.

Zooals nadrukkelijk is gestipuleerd, zullen de aldus tewerkgestelde afgestudeerden geenerlei inkomsten genieten.

Beleefd moge ik Uw medewerking inroepen om het vorenstaande bekend te stellen aan de besturen der lagere openbare gemeenschappen. Voor het verkrijgen van de gewenschte inlichtingen omtrent de abiturienten der Technische Hoogeschool, die voor een tewerkstelling als volontair in aanmerking wenschen te komen, zouden genoemde besturen zich rechtstreeks kunnen worden tot het College van Curatoren van genoemde hoogeschool.

Hulde aan het Gemeentebestuur van Magelang.

Aan het in de Locomotief opgenomen verslag van de rede, door Z. E. den Gouverneur-Generaal uitgesproken bij gelegenheid van de ontvangst van Zijne Excellentie ten Gemeentehuize van Magelang is het volgende ontleend:

Z. Exc. vangt aan met het College van B. en W., den Stadsgemeenteraad en de inwoners van Magelang dank te zeggen voor de vriendelijke ontvangst.

Vervolgens merkt Z. Exc. op, dat hij getroffen is door de evenwichtigheid dezer gemeente. De stad maakt een zeer vriendelijken indruk en het is Z. Exc. in het bijzonder opgevallen, dat de plaats er zoo keurig verzorgd en onderhouden uitziet.

Z. Exc. wijst er daarna op, dat verschillende belangen van de Stadsgemeente Magelang en die van de Regeering parallel loopen, Magelang heeft er evenwel voor weten te zorgen, dit in verband met hetgeen door den Burgemeester werd opgemerkt, dat de onderbouw en de bovenbouw, het fundament en de structuur te Magelang in evenwicht zijn.

Z. Exc. noemt dit een zeer groote verdienste, waarmede hij Magelang complimenteert.

De Landvoogd constateert dat zulks juist met Nederlandsch-Indië niet het geval is. Nederlandsch-Indië, aldus Z. Exc., heeft het gewenschte evenwicht niet weten te bewaren. Spreker zegt zich wel wat nederig te voelen ten opzichte van Magelang, omdat hij er nog geen kans toe gezien heeft, om voor Nederlandsch-Indië het financieel evenwicht te herstellen.

Z. Exc. noemt onder meer den kostbaren lands-

dienst: Onderwijs, en constateert tenslotte, dat gebleken is, dat in sommige opzichten te hoog gegrepen is, hetgeen Z. Exc. als een ernstige bestuursfout kwalificeert.

Nogmaals wijst de Landvoogd op de groote verdienste van Magelang op het gebied van het bewaren van het evenwicht. Spreker voegt er den wensch aan toe, dat Magelang tot in lengte van dagen op dezelfde wijze geleid mag worden tot heil van haar inwoners.

Bij vacatures moet aan lands- en locale ambtenaren de voorkeur worden gegeven.

Bij rondschrijven van 26 September j.l. heeft, de eerste Gouvernements-secretaris aan de besturen der autonome gebiedsdeelen medegedeeld, dat aanneming van personeel, hetwelk nog niet in dienst van het Land of van een autonoom ressort is opgenomen, naar het oordeel van den Landvoogd onder de tegenwoordige omstandigheden bepaaldelijk in strijd met 's Lands belang moet worden geacht. (Loc.)

Vereeniging van Regentschappen.

De Vereeniging van Regentschappen, die sedert kort bestaat, heeft in hoofdzaak in West-Java haar leden. De bedoeling is echter ook propaganda in Midden- en Oost-Java te maken, opdat ook daar de regentschappen toetreden als lid. Er zijn in West-Java van de achttien regentschappen reeds vijftien aangesloten, meldt de Locomotief.

De algemeene jaarvergadering van de vereeniging zal het volgend jaar Juni in Semarang worden gehouden, opdat daar de belangstelling zich zal concentreren.

Verordening der Stadsgemeente Soerabaja tot verhooging der fietsenbelasting niet goedgekeurd.

Naar de Locomotief verneemt, heeft de Regeering haar goedkeuring onthouden aan de verordening van de Stadsgemeente Soerabaja, waarbij een belangrijke verhooging van de fietsenbelasting werd doorgevoerd, en wel uit overweging, dat de Regeering van de noodzakelijkheid van deze groote verhooging niet overtuigd is.

N E D E R L A N D.

SAMENWERKING VAN GEMEENTEN MET HET OOG OP DE BEHOEF- TEN VAN DEN TEGEN- WOORDIGEN TIJD.

(vervolg van blz. 311).

Deze ontwikkeling wijst er op, wat ook reeds in ander verband is opgemerkt, nl. in het verslag

der Staatscommissie van Lynden inzake de financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten (blz. 21), dat „vele belangen en vele nooden hunne plaatselijke oriëntering hebben verloren”.

Dit vooral is een waarheid, M. d. V., die men in den tegenwoordigen tijd meer dan ooit in het oog moet houden. Zij levert den sleutel voor wat anders weinig verklaarbaar zou zijn, zij levert ook, zou ik haast zeggen, een „verontschuldiging” voor de strekking van deze inleiding. Want het is een eisch van rationeele Overheidsvoorziening, dat met het groeien der belangensfeer parallel gaat een groei van het voor de behartiging van die belangen aangewezen apparaat. Ik weet, dat men dit niet zoo in het algemeen zal toegeven. Tezeer levert voor de aanvaarding van deze stelling, in haar algemeenheid geuit, een beletsel het bestaan van de territoriale decentralisatie, die nu eenmaal een grondtrek van ons staatswezen uitmaakt. En toch meen ik aan de hand van hetgeen deze eeuw heeft te zien gegeven, te kunnen constateeren, dat de organisatie der plaatselijke belangenverzorging meer en meer de neiging heeft grootere gebieden dan die van de enkele gemeente te omspannen.

Bepalen wij ons eerst tot het gebied van de huishouding der gemeenten, het terrein waarop de gemeenteraden de leiding hebben en het alleen van hun initiatief afhangt of bepaalde belangen voorziening zullen vinden.

In zijn zeer lezenswaarde bekende dissertatie van 1909 over intercommunale rechtspersonen, slaakt Mr. Dr. G. van Leijden de volgende verzuhting ¹⁾:

„Wat is er in de bijna 60 jaren van het bestaan onzer gemeentewet terecht gekomen van de practische toepassing der beide artikelen, die, wanneer de in de voorgaande bladzijden ontwikkelde denkbeelden juist zijn, een zoo ruime bevoegdheid der gemeentebesturen inhouden? Reeds in mijn Inleiding wees ik er op: niet veel, al te weinig. De groote gemeenten hebben zich ontwikkeld in een mate, waarvan men in het midden der vorige eeuw geen flauw vermoeden had; zij vonden in zichzelf de krachten die deze ontwikkeling vorderde en boden met meer of minder moeite, met meer of minder geluk aan de steeds vermeerderende eischen van gemeentelijke overheidszorg het hoofd. Het kon niet anders of de kleine plattelandsgemeenten moesten daarin bij haar grootere, krachtiger zusters ten achter blijven.”

Dit was, zooals ik zeide, in 1909.

Sedert dien tijd heeft de associatiegedachte wel voortgang gemaakt. Naast de traditioneele voorzieningen met betrekking tot scholen, wegen en

¹⁾ Intercommunale rechtspersonen, blz. 81.

ziekenhuizen ontstonden o.a. gemeenschappelijke regelingen of overeenkomsten van privaatrechtelijke aard ten aanzien van keuringsdiensten van waren (vóór de totstandkoming der Warenwet), en met betrekking tot levering van gas, water en electriciteit, terwijl hier en daar, sporadisch, tot stand kwam een regeling van een gemeenschappelijk bouw- en woningtoezicht en een geneeskundig schooltoezicht.

En ook, M. d. V., de vorming der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten mag worden geschreven op het conto der groeiende associatiegedachte, gevolg als ook zij van het bewustzijn van een alle gemeenten omvattend leven, dat in zijn ontelbare nuanceeringen toch weer zooveel gelijksoortigs vertoont.

Men ziet in dit alles den neerslag van een wijziging in de opvattingen. De „geslotenheid” van het territoir beheerscht niet meer in dezelfde mate als vroeger de belangenvoorziening. Er is groei van de neiging tot samenwerking. Niet alleen, wat de meest voor de hand liggende is, die tusschen de stedelijke en de omringende plattelandsgemeenten, maar ook tusschen de plattelandsgemeenten onderling.

De wetgever stimuleert deze gedachte, 't zij door de gemeenten eenvoudig op te leggen een gemeenschappelijke regeling te treffen als vrijwillige samenwerking onmogelijk blijkt (Woningwet, sedert 1921; Vleeschkeuringswet; Besmettelijke Ziektenwet 1928 ten aanzien van de barakverpleging; Lager-onderwijswet 1920 ten aanzien van de oprichting eener gemeenschappelijke lagere school of van de toelating van kinderen uit de eene gemeente op de scholen der andere), 't zij door de samenwerking facultatief te stellen (Arbeidsbemiddelingswet 1930).

Daarnaast zien we haar intrede doen de figuur van de warenkeuringsdiensten, een merkwaardig compositum mixtum; hier naar den vorm een gemeentelijke dienst, beheerd en geregeld door de centrumgemeente onder hoogere goedkeuring. (De provinciale diensten laat ik hier buiten beschouwing).

Waar een dienst gevestigd zal zijn, stelt de Kroon vast. Bij Kon. besluit wordt eveneens de kring der gemeenten aangewezen, waarin de keuringsdienst werkzaam zal zijn. Die gemeenten en het Rijk bekostigen gezamenlijk den dienst.

Hier dus zelfs niet meer de dwang tot samenwerking met betrekking tot de instelling van den dienst; het Rijk beslist over het bestaan en over de opheffing. De gemeenten hebben enkel tot taak, de bij de wet gevorderde verordeningen vast te stellen en de kosten voor de helft te betalen; de centrumgemeente draagt daarenboven zorg voor de aanstelling van personeel, de materiele uitrusting van den dienst en het administratieve beheer. Van de associatiegedachte blijft alleen dit over, dat de andere dan de centrumgemeenten moeten worden

gehoord in de vaststelling van de begroting en rekening en in de verordeningen voor het personeel en voor den keuringsdienst (art. 7, tweede lid, der Warenwet, *St. bl.* 1919 no. 581 en art. 2, 10°., van het Kon. besluit van 18 Maart 1921, *St. bl.* no. 592).

Dwang ook,* maar in nog eenvoudiger vorm, ligt in de bepalingen die in 1922 zijn opgenomen in de Hooger- en de Middelbaaronderwijswet en in 1921 in de Nijverheidsonderwijswet, volgens welke de gemeenten, die respectievelijk gymnasia, hogere burgerscholen en nijverheidsscholen in stand houden, een wettelijke aanspraak hebben op vergoeding van kosten van de gemeenten, waar leerlingen van die scholen woonplaats hebben, eenzelfde systeem als in de Lager-onderwijswet 1920 is gevolgd ten opzichte van de vorderingen tusschen de gemeenten onderling voorzoo veel betreft de kosten, die de eene gemeente maakt ten behoeve van leerlingen, die uit de andere gemeente een binnen de eerste gemeente gevestigde bijzondere lagere school bezoeken.

Ik zou verder nog kunnen wijzen op de instelling van de gezondheidscommissies, maar hier is zelfs geen sprake meer van gemeentelijke werkzaamheid en van aanspraken van de eene gemeente op de andere; elke gemeente draagt haar aandeel in de kosten rechtstreeks aan de commissie af. Hier is alleen van een geographisch begrip sprake. En wanneer men dan in sommige Koninklijke besluiten tot wijziging van het gebied eener gezondheidscommissie de overweging ziet opgenomen, dat het uit gezondheidsoogpunt gewenscht is, de gemeenten X en Y „in hygiënisch opzicht tot één belangengemeenschap te vereenigen” (zie o.a. het Kon. besluit van 14 Mei 1927, no. 28, *Ned. Staatscourant* no. 96 van 1927), dan suggereert een dergelijke overweging meer dan met de werkelijkheid overeenstemt. Er is misschien wel een belangengemeenschap in hygiënisch opzicht, maar niet de instelling eener gezondheidscommissie roept die belangengemeenschap in het leven. En de werkzaamheid der gemeenten binnen het gebied der commissie blijft evenzeer als tevoren zonder eenig onderling verband.

Voorzooover bijzondere wetten geen dwingende voorschriften gaven, werd de vorm der samenwerking op publiekrechtelijk terrein beheerscht door de artt. 121 en 122 (oud) der Gemeentewet, het artikel, dat zoowel machtiging eischte voor het treffen van een regeling als goedkeuring op de getroffen regeling, een dubbele contrôle, die zeker niet tot daden van samenwerking aanspoorde en dat ook trouwens volstrekt niet bedoelde. Men weet, hoezeer Thorbecke vervuld was van het schrikbeeld der samenwerkende gemeenten, die „zich zouden kunnen formeren tot eene associatie, en dus treden op het gebied van het provinciaal gezag, van de

provinciale zorgen".

De gemeenten hebben daarom den weg van art. 121, die aanvankelijk ongetwijfeld als de eenig mogelijke bedoeld was, geleidelijk verlaten, toen bleek, dat de vrijere vormen van het privaatrecht evenzeer uitkomst boden. De onvolkomenheid en gebondenheid van het publiekrecht dreef de gemeenten den privaatrechtelijken weg op. En daar vond de associatiegedachte gelegenheid zich op het overvloedigst te ontplooiën en rijke vrucht te dragen. Zoowel de vorm der samenwerking door eenvoudige overeenkomst als die van de vereeniging, de naamloze vennootschap en de stichting werden gekozen.

Inderdaad zag het er naar uit, dat, zooals Prof. Scheltema het uitdrukte (*Gemeentebestuur* 1927, blz. 368), althans voor de uitoefening van gemeentebedrijven, de privaatrechtelijke vormen de samenwerking op de publiekrechtelijke basis van art. 121 (oud) der Gemeentewet vrijwel geheel verdrongen. Ook Prof. van Poelje („Osmose" blz. 27) constateert, dat in het grootste deel van ons land de voorziening met drinkwater, gas en electriciteit in handen is van openbare bedrijven, die in privaatrechtelijken vorm zijn opgericht.

Beter dan iets anders demonstreerden deze verschijnselen hoezeer de Gemeentewet op dit punt het verband met de levende werkelijkheid had verloren. De gemeenten, naar de bedoeling der wet geplaatst voor de dubbele barrière van machtiging en goedkeuring, alvorens gezamenlijk iets te ondernemen, hadden door de vlucht naar het terrein van het privaatrecht zich vrijwel volkomen aan elk toezicht weten te onttrekken.

Ik aarzel niet, dezen eenigszins onregelmatigen toestand een geluk te noemen zoowel voor de ontwikkeling der associatiegedachte als voor den invloed, dien deze loop van zaken heeft gehad op de wetwijziging van 1931.

Op de ontwikkeling der associatiegedachte.

Immers, het was ook hier de gelegenheid die de genegenheid schiep; geen hinder van bestuursrechtelijke puzzles; geen gebondenheid aan stroeve bestuursrechtelijke normen. En daarbij: mogelijkheid van uitbreiding van den kring der contractanten tot anderen dan gemeenten. (Van de laatste figuur is een voorbeeld de N. V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten, opgericht door een groot aantal gemeenten in samenwerking met den Staat en de provincie Zuid-Holland).

Aan deze vrijheid heeft de wetgever in 1931 een breidel aangelegd. In de voorgeschiedenis van deze wijziging ziet men duidelijk een gestadigen strijd tusschen theorie en praktijk. Het ontwerp-Cort van der Linden, ingediend 1 Maart 1915, heeft slechts strenge woorden voor den privaatrechtelijken associatievorm, althans voor de intercommunale naamloze vennootschappen. Het

verbiedt deze uitdrukkelijk, wanneer de belangen der ingezetenen rechtstreeks bij de regeling betrokken zijn. Het wetsontwerp wenscht daarentegen de mogelijkheid in het leven te roepen van instelling van een nieuwe publiekrechtelijke corporatie, een bond van gemeenten, op te richten ter behartiging van streekbelangen. Het wetsontwerp-Ruijs de Beerenbrouck van 1923 laat overeenkomstig het voorstel der Staatscommissie-Oppenheim de oprichting der naamloze vennootschappen uitdrukkelijk toe, zij het niet met geestdrift, en doet daarentegen de publiekrechtelijke corporaties vervallen.

Het wetsontwerp-Kan tenslotte kiest den middenweg, laat de privaatrechtelijke vormen toe en de publiekrechtelijke doelcorporatie, met duidelijk uitgesproken voorkeur voor de laatste.

Ik geloof te mogen constateeren, dat de privaatrechtelijke vorm zich ook bij deze wijziging heeft gehandhaafd (zij het op het tweede plan) omdat de practijk de doeltreffendheid ervan heeft aangetoond. Zou de stelling gewaagd zijn, dat, wanneer niet de Grondwet in 1922 aan het instituut der publiekrechtelijke doelcorporaties door art. 194 een ruim perspectief had gegeven en anderzijds door art. 149 de mogelijkheid om de gemeenten tot samenwerking te dwingen had ingevoerd, de wetgever van 1931 niet in die mate den privaatrechtelijken vorm naar den achtergrond zou hebben gedrongen als hij het thans heeft gedaan?

Wij komen hier tot de waardeering van de wijziging der wet in 1931. Hoe men deze wijziging ook beoordeele, men kan haar niet den lof onthouden, dat zij aan elken vorm van associatie een kans geeft. En op het gebied der publiekrechtelijke samenwerking heeft zij een differentiatie mogelijk gemaakt, die inderdaad veel voor de ontwikkeling der samenwerking belooft. Naar mijn meening heeft zij ten onrechte niet gelijkelijk aan publiekrechtelijke en privaatrechtelijke vormen een kans gegeven. Thans moeten de gemeenten aantoonen waarom de samenwerking op privaatrechtelijken voet in verband met den aard van het te regelen belang daarvoor in het bijzonder aangewezen is. Naar mij voorkomt zou er alle aanleiding zijn geweest, de voorkeur te geven aan de redactie van het amendement-van Hellenberg Hubar, dat beoogde, den privaatrechtelijken vorm te verbieden, indien deze vorm in verband met den aard van het te regelen belang zich daarvoor niet mocht leenen. De bewijslast, om het zoo uit te drukken, zou daardoor zijn verplaatst van de gemeente naar het toezichthoudende college en de gemeente zou practisch de vrije keus hebben gehad, wat met het oog op een practijk van twintig jaar toch wel aanbeveling zou hebben verdiend.

Ook om een andere reden zou dit gewenscht

zijn geweest. Het doet eenigszins eigenaardig aan, dat de wetgever alleen dan toestaat een associatie op den voet van het privaatrecht, wanneer de aard van het belang daarvoor een „verontschuldiging” is. Voorzover men kan afleiden uit de behandeling van het wetsontwerp, is het intusschen niet de aard van het te behartigen belang, die hier beslist, doch eenvoudig de vraag, wie de andere contractanten zijn. Een door eenige gemeenten geëxploiteerde waterleiding is in aard niet verschillend van een waterleiding, geëxploiteerd door een provincie of een particulier in samenwerking met gemeenten. Toch zal alleen in gevallen van samenwerking met anderen dan gemeenten er sprake van kunnen zijn, dat de privaatrechtelijke vorm de aangewezen is, immers de eenig mogelijke. Zoodat de wettelijke regeling dwingt tot deze eigenaardige slotsom, dat een associatie van gemeenten alleen dan haar vleugels breeder kan uitslaan, door opneming van andere publiekrechtelijke of van privaatrechtelijke lichamen of van particulieren, wanneer die associatie is gebaseerd op den bij uitzondering toegelaten privaatrechtelijken grondslag. Naar mij voorkomt, wijst dit op een zwakke plek in het thans door de wet gekozen systeem.

Maar ook wanneer men zich beperkt tot de publiekrechtelijke vormen, is er reden, te betwijfelen of de wet wel in alle opzichten zal geven wat men verwacht. Men kan, ik zei het reeds, gereedelijk toegeven, dat er thans ook op publiekrechtelijk terrein de noodige differentiatie is. Van groote beteekenis, merkwaardig ook uit bestuursrechtelijk oogpunt, is de nieuwe figuur van het rechtspersoonlijkheid bezittend lichaam, dat de gemeenten bij gemeenschappelijke regeling in het leven kunnen roepen. Vooral belangwekkend zal het zijn, te zien of deze rechtsfiguur te onzent een toekomst heeft. En in het bijzonder, of en in hoeverre strafwetgevende bevoegdheid aan de organen van die lichamen zal worden toevertrouwd. Terwijl de wet omtrent deze bevoegdheid geen enkel beperkend voorschrift geeft, wordt de bevoegdheid om belasting te heffen aan banden gelegd. Dit acht ik in zoover te betreuren, dat het daardoor voor deze lichamen onmogelijk is geworden, belastingen te heffen, waarvan de heffing krachtens bijzondere wetten geschiedt (art. 277 aanhef). Naast de uitgebreide bevoegdheid op strafwetgevend terrein treft deze beperking wel zeer bijzonder.

Maar overwegend bezwaar tegen een bij de behandeling der wet aan den dag getreden bedoeling, althans van de Regeering, is er naar mij voorkomt waar het gaat om toepassing van art. 132, volgens welk artikel de onderscheidene gemeentebesturen in de commissie (en volgens art. 134 geldt dit ook voor het orgaan van een rechts-

persoonlijkheid bezittend lichaam) vertegenwoordigd zijn. Natuurlijk gaat dit bezwaar niet tegen het vertegenwoordigd zijn op zichzelf, maar wel hiertegen, dat de Regeering de vertegenwoordigers uitsluitend uit den kring der raadsleden wil betrekken. Ook naar mijn meening zal dit wel regel zijn. Maar moet bij voorbaat worden onmogelijk gemaakt, dat de Raad zijn keuze vestigt op een deskundig persoon buiten den Raad, die voor den arbeid in het intercommunale orgaan bijzondere kwaliteiten zou bezitten?

(Wordt vervolgd).

MALEISCH GEDEELTE.

ADMINISTRATIEVE JURISPRUDENTIE.

(salinan)

46. Gedeputeerden Djawa-barat; besluit hari boelan 11 Februari 1932 P 54/1/3.

Membatalkan satoe besluit jang menetapkan soeroeh mengganti keroegian pada seorang jang tiada diwadjabkan hal oeang, menoeroet fatsal 123 dari Regentschap sordonnantie.

Poetoesan perkara administratie ini hendaklah diterangkan alasanja.

Satoe kedjadian lantaran dari perentahnja ambtenaar, satoe hal jang melanggar Natuurmonumenten ordonnantie (Oendang² hal pendjagaän pohon-pohonan oentoek peringetan).

Satoe keroesakan jang terdjadi tidak oleh orang haroes mendjalankan sendiri, tetapi dengan pelantaran orang lain. Keterangan menoeroet Reglement lama dari Boschdienst (dienst hoetan).

Seorang opziener djalan dari satoe Regentschap dapat perintah dari Directeur Regentschapswerken soepaja *memotongi* pohon² jang terpendang satoe tanda peringetan, pohon mana ditebang oleh itoe opziener.

Regentschapsraad memoetoeskan, bahwa itoe diwadjabkan mengganti wang kas Regentschap jang telah dikeloewarkan oentoek mengganti keroegian pada negeri (pemerintah).

Tentang hal terseboet diatas maka College van Gedeputeerden dari Provincie West-Java menimbang pertama-tama:

bahwa pada opziener karena hal itoe telah didjatoehkan satoe poetoesan jang ia mesti mengganti satoe keroegian jang soedah terdjadi pada Regentschap baik begitoe teroesan sadja, maoepon dengan pelantaran oleh karena orang melainkan satoe pendjagaän jang djadi kewadjibannja ambtenaar terseboet dengan tidak di-oendjoekan alasan-alasannja sahingga orang melainkan itoe pendjagaän, hal jang berhoeboengan dengan sebab² orang diharoeskan mengganti ke-

roegian dan seberapa besarnya itoe wang pergantian keroegian, itoe semoewa tiada terang;

bahwa kekoewasaan yang diberikan pada Regentschapsraad terseboet pada fasal 123 lid 2 dari Regentschapsordonnantie, ialah kekoewasaan oentoek mendjatoehkan poatoesan soeroeh orang mengganti keroegian sesoedahnja orang yang mesti mengganti itoe lebih doeloe didengar atoerannja didalam tempo yang ditantoekan olehnja, itoelah namanja soewatoe poatoesan yang himmatnja (berdasar) satoe poatoesan perkara administratie;

bahwa poatoesan dari sesoewatoe perkara yang meroegikan orang yang menderita perkara baroelah boleh dinamakan soewatoe poatoesan yang menoeroet pokok-pokoknja kepoatoesan hoekoem, apabila didalam poatoesan itoe diseboetkan alasan-alasannja, meskipun dengan pendek;

bahwa yang telah kedjadian atas dirinja opziener itoe adalah tiada demikian halnja, karena itoe ambtenaar (opziener) tiada diberi kelonggaran dengan tidak diterangkan apa sebabnja boewat memohon robahnja itoe besluit dari Raad dengan maoe menerangkan yang djadi sebab-sebabnja sehingga ia dapat hoekoeman mestie mengganti keroegian itoe.

Berhoeboeng dengan timbangannja College van Gedeputeerden terseboet diatas, hendaklah orang bandingkan dengan jaarverslagnja tahoen 1929 moeka 87; dan futsal 2 dari Besluit Keradjaan didalam Staatsblad Indonesia 1904 No. 241.

Lebih landjoet lagi College van Gedeputeerden menimbang seperti yang berikoet:

bahwa lantaran lid 1 dari futsal 123 dari Regentschapsordonnantie djoega menjeboetkan keroegian yang terdjadi tidak oleh orang yang mendjalanken sendiri, keroegian mana termasuk djoega itoe keroegian yang terdjadi lantaran Regentschap lantas diwadjibkan mengganti pada lain orang, didalam hal ini ialah Pemerintah;

tetapi seharoesnja Regentschap mesti kasih toendjoek peritoengannja keroegian yang betoel pada ambtenaar yang lantas diwadjibkan membajar itoe keroegian jaitoe bahwa Regentschap soedah mengganti itoe keroegian *tiada lebih* dari yang sebenarnya haroes dibajarkan pada itoe lain orang (Goepermen);

bahwa, seandnja wang yang telah dikeloewarkan oleh Regentschap itoe ditetapkan menoeroet sesoewatoe angger², itoe tjoeboek dioendjoek begitoe sadja angger² yang mana;

bahwa yang diseboet didalam besluittja Regentschap pada bagian a jaitoe „houtretributie” (pergantian keroegian kajoe), ini tiada tjotjok dengan angger² yang menentoekan hal itoe, ialah tiada menotjogi dengan peratoeran hal pendjagaan dari „natuurlijkdommen van Ned. Indië *), „Boschor-

ordonnantie voor Java en Madoera **) dan „Boschreglement 1928 ***);

bahwa menoeroet ordonnantie yang pertama (peratoeran pendjagaan natuurlijkdommen) toh tidak boleh dipoengoet pergantian keroegian sama sekali, dan menoeroet ordonnantie yang kedoewa melainkan yang mengenai yang ada didalam pemegangannja (eigen beheer) Boschwezen sendiri jaitoe dari hatsil² hoetan yang soedah dipoengoet, seperti toempoekan² kajoe yang djatoeh dan hatsil² hoetan lainnja atau hal membakar arang batoe, menggombala chewan, memotong roempoet dan lain² makanan chajawan dan mengambil yang soedah berhamboeran;

bahwa peratoeran hal pembajaran dari hatsil hoetan yang soedah terpakai oentoek openbare dienst (lihat lid 4 dan 12 dari futsal 55) hanja berlakoe pada hatsil² hoetan yang ada didalam beheernja Boschwezen sendiri, djadi didalam hal ini tiada boleh dipakai;

bahwa, dari pada itoe orang haroes manganggap, djikalau memang ta' ada angger²nja sendiri yang menetapkan negeri ada koewasa Regentschap diwadjibkan bajar itoe keroegian dengan memandang sebelah sadja, maka kewadjibannja Regentschap mengganti keroegian tadi menoeroet futsal 1367 dari Burgerlijk Wetboek;

bahwa dari pada itoe maka itoe keroegian yang dibajar oleh Regentschap pengitoengnja seberapa banjaknja itoe ambtenaar mesti mengganti, hendaklah bersetoedjoe dengan oekoeran yang hanja mengenai itoe belaka sebagaimana yang terseboet futsal dari B. W. terseboet diatas, dan berhoeboengan dengan futsal 1365 dan 1366;

bahwa pengitoengan yang demikian itoe tiada kenjataan; menimbang lagi, bahwa sebagian dari wang yang dibajarkan oleh Regentschap pada Negri tidak boleh dipikoelkan pada itoe wegopziener, kerana adanja keroegian tidak dari salahnja opziener, jaitoe melalaikan pendjagaan, tetapi lantaran dari perintah dari Directeur dari Regentschapswerken yang diberikan kepadanya berlawanan dengan futsal 3 dari Natuurmonumenten-ordonnantie, jaitoe soepaja memotongi pohon² yang termasuk natuurnonument Soekawajana;

bahwa didalam besluit sebagaimana yang terseboet diatas soedah diminta soepaja dirobah, tiada diterangkan harganja tangkai² yang dipotongi ialah tangkai² dari pohon² yang ditebang oleh itoe wegopziener; diboewat potong (mengoerangi) wang keroegian yang dipikoelkan padanja;

lagi menimbang, bahwa menilik sebab-sebab yang

**) Staatsblad 1927 No. 2211 dirobah dengan St. 1928 No. 65, moelai berlakoe pada 1 Januari 1929, jaitoe menoeroet futsal 23, berhoeboengan dengan Besluit Goepermen dalam Staatsblad 1928 No. 561.

***) Bijblad No. 11825.

*) Staatsblad 1916 No. 278.

diterangkan diatas adalah alasan² jang sebetoelnja diambil boewat merobah besluit ;

bahwa, seopama dianggep bahwa Mas Sardjono soedah melalaikan pendjagaän jang djadi kewadjibannja, tetapi masih djoega tidak ada keterangan² jang boewat menetapkan sebab²nja jang mendjadian melalaikan pendjagaän itoe jang berhoeboengan dengan keroegian jang mesti digantinja dan djoega besarnja itoe keroegian ; — maka menoeroet pertimbangan² ini, besluit dari Regentschapsraad ditiadakan (dibatalkan) dan ditetepkan bahwa wegopziener itoe tidak boleh memikoel keroegian itoe.

Hak me-(di) pilih dan kebangsaän.

(salinan)

Anggota² dari Volksraad, provinciale raad, Gemeenteraad, regentschapsraad dan locale raden ada terbagai djadi 3 golongan menoeroet masing² kebangsaännja, jaitoe :

1. onderdanen-Nederlanders (onderdanen = kawoelâ (Djawa) bangsa Belanda).
2. inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (onderdanen boekan bangsa Belanda, toeroet golongan Boemi poetra).
3. uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (onderdanen boekan bangsa Belanda, toeroet golongan bangsa Asing).

Perbedaän seroepa itoe diadakan djoega diantaraja pemilih² (kiezers). Waktoe pilihan sipemilih hanya boleh mendjatoehkan soearanja oentoek djago (candidaat) jang termasoek dalam golongan bangsanja si-pemilih sendiri.

Pembagaian bangsa seperti diatas ini didalam praktik menimboelkan beberapa pertanjaän jang soesah didjawab; soal jang kerap kali kita berdjoempa jaitoe: akan mengetahoei, manakah batasnja jang terang dari 3 golongan bangsa tadi.

Dibawah ini kami akan membitjarakan sëmëntara hal² jang berhoeboengan dengan pembagaian itoe dan kami akan menoendjoekan keadaän² jang gandjil lantaran dari pembagaian golongan² tadi.

Soepaja bisa djadi lebih terang kami memandang perloe, lebih doeloe disini membikin perbandingan diantaraja pembagaian bangsa² menoeroet diatas ini dengan pembagaian (perbedaän) jang sering dipake dan soedah terkenal, jaitoe pembagaian djoega djadi 3 golongan: 1 Europeanen (bangsa Europa), 2 Inlanders (boemi poetra) dan 3 Vreemde Oosterlingen (bangsa Timoer-Asing), sebagaimana ditentoeikan dalam fatsal 163 dari I. S. (Indische Staatsregeling). Didalam praktik doe matjam pembagian itoe hampir sadja, akan tetapi tidak selamanya, sebab ada bedanja jang besar sekali.

Seketika kita bisa mengetahoei, bahoera pembagaian menoeroet fatsal 163 I. S. (bangsa Europa, boemi poetra dan timoer asing) ada lebih loeas dari pembagaian lainnja (1 onderdanen bangsa Belanda, 2 onderdanen boekan bangsa Belanda, toeroet golongan boemi poetra, 3 onderdanen boekan bangsa Belanda, toeroet golongan bangsa asing.) Perkataän „onderdanen” menerangkan bahoera jang termasoek dalam golongan² itoe hanya hambanja (kawoelonja) pemerintah Belanda sadja (Nederlandsche onderdanen).

Adapoen jang diseboet Nederlandsche onderdanen jaitoe :

1. mereka jang dianggap Nederlanders (bangsa Belanda) menoeroet wet tentang kebangsaän Belanda (Staatsblad negeri Belanda tahoen 1892 No. 268).

2. mereka jang dimaksoedkan oleh wet tentang Nederlandsch onderdaanschap (Staatsblad negeri Belanda tahoen 1910 No. 55, atau Staatsblad tanah Hindia tahoen 1910 No. 296). Menoeroet ini wet maka jang termasoek golongan „Nederlandsche onderdanen” jaitoe semoea orang jang dilahirkan ditanah Hindia Belanda dari orang toea jang bertempat tinggal disana, atau — djika bapanja tidak diketahoei — dari iboe jang bertempat tinggal disana, dan selandjoetnja semoea jang dilahirkan ditanah Hindia dan orang toeanja tidak diketahoei. Lain dari itoe ada golongan jang dianggap termasoek djoega dalam golongan „Nederlandsche onderdanen”, akan tetapi ini keadaän loear biasa, dari itoe tidak perloe dibitjarakan disini. Djadi oemoemnja: semoea orang jang dilahirkan ditanah Hindia sini, termasoek dalam golongan „Nederlandsche onderdanen.”

Sekarang kita molai membitjarakan masing² dari 3 golongan jang terseboet diatas tadi dengan membikin perbandingan dengan golongan samanja menoeroet pembagaian sebagaimana terseboet dalam fatsal 163 I. S. (jaitoe: Europeanen, Inlanders dan Vreemde Oosterlingen).

A. Onderdanen-Nederlanders (onderdanen bangsa Belanda).

Lebih doeloe baik diterangkan, bahoera seboetan ini tidak betoel. Betoelnja diseboet „Nederlanders” sadja soedah tjoeboek dan terang tidak perloe di moekanja ditambah keterangan: „onderdanen”, sebab sebagaimana diatas tadi soedah dikatakan; semoea Nederlanders (bangsa Belanda) termasoek dalam golongan „Nederlandsche onderdanen”. Djadi seboetan „Nederlanders” soedah mengandoe maksoed; onderdaan, dari itoe perkataän „Onderdanen-Nederlanders” membikin bingoeng dan menjatakan tidak teliti boelnja memberi nama.

Golongan diatas ini boleh disamakan dengan golongan „Europeanen” menoeroet pembagaian difatsal 163 I. S. Menoeroet lid ke 2 dari itoe

fatsal, jang termasuk dalam golongan „Europeanen” jaitoe;

1. Semoea bangsa Belanda (Nederlanders);
2. Semoea orang lainnja, jang asalnja dari Eropa;
3. Semoea bangsa Djepang dan semoea orang jang tidak termasuk dalam ke 1 dan ke 2, jang didalam negeri asalnja mempoenjai familierecht (peratoeran jang berhoeboengan dengan familie) jang berdasar sama dengan familierecht dari bangsa Belanda.
4. Anak²nja jang sah dan jang disahkan dan semoea toeroenannja orang² jang terseboet dalam ke 2 dan ke 3, jang dilahirkan di Hindia Belanda.

Teranglah sekarang bedanja golongan „onderdanen-Nederlanders” dan „Europeanen” jaitoe demikian; Europeanen (bangsa Eropa) itoe tidak semoea Nederlanders (bangsa Belanda), tapi semoea Nederlanders termasuk dalam golongan „Europeanen”, ketjoeali dalam satoe hal jang nanti di sub B. waktoenja membitjarakan golongan „inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders” akan diterangkan.

Jang termasuk dalam golongan „Nederlanders” ada diseboetkan dalam wet boeat menentoekan kebangsaan Belanda (wet op het Nederlandschap) jang moelai dilakoekan pada tanggal 1 Juli 1893. Menoeroet ini wet kebangsaan Belanda (Nederlandschap) itoe bisa didapati lantaran dari kelahiran atau dengan naturalisatie. Jang termasuk dalam golongan bangsa Belanda lantaran dari kelahirannja jaitoe:

1. anak (jang sah, disahkan atau di akoe oleh bapanja) jang waktoenja lahir, bapanja termasuk golongan Nederlanders;
2. anak jang sah dari seorang Nederlander, jang mati dalam 300 hari sebelomnja anak itoe dilahirkan;
3. anak jang lahirnja tidak sah — anak djadah (Dj.) jang hanja di akoe (erkend) oleh iboenja, djikalau iboe itoe termasuk dalam golongan bangsa Belanda.

Selainnja dari 3 hal jang terseboet diatas ini, menoeroet wet masih ada satoe doea hal boeat menetapkan Nederlandschap (kebangsaan Belanda) lantaran dari kelahiran. Tetapi hal² ini tidak akan dibitjarakan disini, sebab loear biasa.

Adapoen naturalisatie itoe kedjadian dengan wet; djadi Nederlandschap dengan naturalisatie didapati pada waktoenja wet itoe dilakoekan. Maka naturalisatie itoe berlakoe djoega oentoek anak-anaknja (jang sah, disahkan dan di akoe (erkend) jang soedah ada sebelomnja naturalisatie kedjadian.

Lantaran kawinan Nederlandschap djoega bisa didapati, jaitoe djika perempoean boekannja bangsa Belanda dikawin oleh seorang bangsa Belanda. Tetapi pendapatan Nederlandschap sematjam ini, disini tidak perloe dibitjarakan, sebab perempoean ditanah Hindia sini tidak mempoenjai hak memilih, dan tidak bisa toeroet doedoek dalam raad² perwakilan rajat. Dalam praktik djalannja peratoeran ini tidak menimboelkan kesoekaran soeatoe apa. Tapi sebaliknja kelimat permoelaän dari Overgangsbepalingen van de wet op het Nederlandschap (peratoeran overgang dari wet tentang kebangsaan Belanda) menimboelkan beberapa kesoekaran. Itoe peratoeran begini boenjinja:

„Ketjoeali orang² jang menoeroet wet ttg. 2 September 1854 (Stbl. No. 129) di tanah Hindia Belanda di anggap sebagai bangsa boemi-poetra dan sesamanja, maka semoea orang² jang pada waktoenja ini wet molai berdjalan, termasuk dalam golongan bangsa Belanda, teroes tetap dalam itoe golongan, sehingga Nederlandschap itoe ilang menoeroet peratoeran dalam ini wet”.

Djadi selainnja orang² jang diketjoealikan tadi: Semoea orang² jang pada waktoenja wet tentang kebangsaan Belanda (Wet op het Nederlandschap) molai berdjalan, jaitoe pada tanggal 1 Juli 1893, termasuk dalam golongan bangsa Belanda, menoeroet wet baroe ini djoega teroes tetap dalam golongan itoe.

Soepaja mengerti benar maksoed peratoeran overgang ini, adalah doea perkara, jang perloe diketahoei.

(Aken di samboeng).

PERSONALIA.

Gekozen: tot lid van den
Stadsgemeenteraad van Magelang
Dr. L. Gonggrijp,
Stadsgemeenteraad van Modjokerto
S. G. Smit,
Stadsgemeenteraad van Tegal R. R.
Soemadhi Soeredjo, gepensionneerd
patih.

Benoemd: tot lid van den
Gemeenteraad van Tebing-Tinggi
G. H. van Niel, eigenaar van het
Tebing-Tinggi-hotel en Pangari-
boean Siregar Gelar Soetan Namora,
particulier arts,
Regentschapsraad van Tjilatjap A.
N. L. Kleijn, administrateur van
de Mex-olie.